

Dnr: S2021/04102

*Socialdepartementet
103 33 Stockholm*

Remissvar: Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn SOU 2021:34

Sveriges Psykologförbund tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter över ovan nämnda betänkande.

Synpunkter på utredningens förslag.

Sammanfattningsvis.

Sveriges Psykologförbund välkomnar utredningens förslag i stort men anser att det är olyckligt att enbart elevhälsans medicinska insatser tagits in i utredningsdirektivet. Svensk lagstiftning är tydlig när det gäller elevhälsan: Den ska vara samlad, med samtliga elevhälsoprofessioner representerade i tvärprofessionella team. I utredningen lyfter man tydligt vikten av helhetsperspektiv på barn och unga och att elevhälsans samlande och sammanhållna funktion behöver stärkas och utvecklas. Vi behöver ett bättre och utökat samarbete mellan professionerna i elevhälsan om vi ska kunna uppfylla lagstiftningen.

5.5.1 Glapp i övergången till hälso- och sjukvård för vuxna

Vi delar utredningens bedömning att det finns allvarliga brister i övergången till hälso- och sjukvård för vuxna. Remisser från BUP gällande ungdomar som fyller 18 år avslås ofta från vuxenpsykiatri och sedan primärvården. Orsaken är att psykiatri anser att patienten inte har tillräckligt allvarlig problematik för att vara aktuella för specialistpsykiatri medan primärvården anser att det är en alltför komplex problematik för att hanteras inom primärvården. Detta gäller främst ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och pålagringar i form av depression eller ångesttillstånd. Det finns ett behov av förtydligande av uppdragen.

6.2 Förtydligande av skyldigheten att arbeta för att främja hälsa

Utredningen föreslår en lagförändring att hälso- och sjukvården ska arbeta för att främja hälsa.

Förbundet anser inte att primärvården ska ta över det hälsofrämjande uppdraget från elevhälsan. Psykologer som är verksamma inom elevhälsan berättar att de redan idag har svårt att värna det förebyggande och hälsofrämjande uppdraget, samtidigt som behovet av dessa insatser talas om i flera utredningar och direktiv. Med tanke på att det är i skolan samtliga barn och ungdomar finns, menar vi att det vore bättre att stärka elevhälsans möjligheter att verkligen jobba hälsofrämjande, till exempel genom att säkerställa likvärdig och tillräcklig tillgång till elevhälsans professioner.

6.3 Nationellt hälsovårdsprogram för barn och unga

Psykologförbundet tillstyrker utredningens förslag om inriktningen på det nationella hälsovårdsprogrammet för barn och unga. Ett sammanhållet nationellt hälsovårdsprogram för barn och unga skulle sannolikt förbättra villkoren för barn och unga med psykisk ohälsa under förutsättning att det också finns ett fokus på främjande och förebyggande insatser samt kompetenssatsningar.

Vi behöver ett bättre och utökat samarbete mellan professionerna i elevhälsan om vi ska kunna uppfylla lagstiftningen, det är därför olyckligt att utredningens uppdrag fokuserade på bara den medicinska delen av elevhälsan (EMI).

6.7 Sex steg för ett bättre stöd till barn och unga med psykisk ohälsa

Psykologförbundet delar utredningens fastställande att primärvårdens uppdrag innefattar såväl fysiska som psykiska vårdbehov. Utredningen bedömer att det behövs ett tillägg i hälso- och sjukvårdslagen för att synliggöra detta.

Förslaget att primärvården tar över ansvaret även för det psykiska vårdbehovet innebär att primärvården behöver stärkas med rätt resurser och kompetens. Här föreslås ett starkt partnerskap mellan primärvård och elevhälsa, samt en lagstiftning om att regionen måste samverka med skolans huvudmän när det gäller planering och utveckling av hälso- och sjukvården till barn och unga.

Förbundet välkomnar förslaget, men anser att för nå målet om en köfri barn- och ungdomspsykiatri (BUP) krävs att en långsiktig finansiering säkras. Psykologer verksamma inom BUP vittnar om att verksamheten blivit alltmer medikaliserad och det psykologiska perspektivet kommit i skymundan. För att kunna minska köerna till BUP, och erbjuda adekvat bedömning och behandling, behöver kompetenshöjningen stärkas så att barn och unga och deras familjer får tillgång till bästa tillgängliga vård. För att detta ska vara möjligt inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrin menar vi att det psykologiska kunskapsområdet måste jämföras med det medicinska.

I utredningen pekas också på behovet att det behövs samordning även med socialtjänsten och den specialiserade vården, och att den specialiserade vården ska stärka sin rådgivande roll och därmed vara mer tillgänglig för primärvård och elevhälsa. Detta är slutsatser som psykologer verksamma inom primärvård, BUP och elevhälsa sett behov av länge. Men för

att förslagen ska vara möjliga att genomföra krävs nu krafttag när det gäller kunskaps- och kompetensförsörjningen. På många håll i landet finns ett underskott på psykologer, liksom ett stort behov av psykologisk kunskap på lednings- och strategiska nivåer i organisationerna. För att betänkandets förslag ska kunna genomföras behöver detta åtgärdas.

Vi delar utredningens bedömning om att den specialiserade vården, socialtjänsten, förskola/skola och elevhälsa behöver samordna sig kring barn och unga med stora och långvariga behov. Att insatser bör samordnas är reglerade i lag, men fungerar mycket varierande i praktiken. För att lyckas med samordningen kring ett barn/familj behövs ett ledarskap som stödjer detta. I vissa delar i landet har en koordinatorkfunktion eller samordnare möjliggjort en fungerande samverkan.

6.9 Bör regionen ansvara för sammanhållen hälsouppföljning för barn och unga?

Förbundet delar inte utredningens beskrivning av elevhälsans uppdrag. Elevhälsans uppdrag är att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål, men i detta ligger även hälsofrämjande och förebyggande insatser på individ- och gruppnivå oavsett om elevernas hälsotillstånd beror på lärandesituationen eller påverkar förutsättningarna för lärande. Mot denna bakgrund är det en fördel att utredningen inte föreslår någon lagreglering på området.

6.8.1 Primärvårdens aktörer och elevhälsans medicinska insatser bör inte samlas under ett regionalt huvudmannaskap

Förbundet delar utredningens bedömning om att primärvårdens aktörer och elevhälsans medicinska insatser inte bör samlas under ett regionalt huvudmannaskap.

Sveriges Psykologförbund

Ulrika Edwinson
Förbundsdirektör

Maria Enggren Zavisic
Samhällspolitisk strateg